

як загальні принципи, примірні закони, регламенти, основні умови, основні положення, правила тлумачення тощо;

➤ для того щоб уніфіковані положення нормативних актів міжнародно-правового характеру регламентували внутрішньодержавні відносини вони повинні ввійти у систему національного права той чи іншої держави, тобто повинні бути імплементовані у внутрішнє право, так модельні закони отримують силу у межах той чи іншої держави після прийняття, визнання та схвалення їх – в будь-якому об'ємі – національним парламентом, що стосується уніфікованих норм міжнародних конвенцій то вони вимагають для своєї реалізації особливої процедури – для їх визнання у якості обов'язкових на території даної держави необхідно підписання, ратифікація, схвалення та приєднання.

Отже, уніфікація це багатоетапний процес, котрий здійснюється певними суб'єктами міжнародного права та відповідно компетентними органами тієї чи іншої держави у визначених правових формах, що спрямований на досягнення одноманітності використання правових засобів шляхом виробки оптимальних нормативних приписів, для досягнення соціально значущих цілей при регламентації визначених видів суспільних відносин.

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 21.03.1957 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2003. – № 4, № 10. 2. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм: наказ Міністерства економіки від 16. 03. 2005 р., № 62 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 17. – Ст. 926. 3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо

приведення положень проектів нормативно-правових актів з питань прямого оподаткування у відповідність до законодавства Європейського Союзу та вимог положень угод ГААТ – СОТ: наказ Державної податкової адміністрації від 04. 10. 04 р. № 578 // Податковий, банківський, митний КОНСУЛЬТАНТ. – 2004. – № 42. 4. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.92 р., № 2343-XIII// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440. 5. Тихомиров Ю.А. Коллизионное право: учебное и научно – практическое пособие / Юрий Александрович Тихомиров. – М.: Издательство Г – на Тихомирова, 2000. – 394 с. 6. Семенова Н. О. Апроксимация законодательства как проявление динамичного измерения права: генезис, зміст і функції / Н. О. Семенова // Трансформація політики в право: різні традиції та досвід: матеріали міжнар. конф. (Київ – Харків, 9-12 листоп. 2005 р.); за ред. В.Я. Тація. – Х.: Право, 2006. – С. 238 – 247. 7. Малишева Н.Р. Теоретичні аспекти гармонізації законодавства / Н.Р. Малишева // Збірник наукових доповідей членів Академії правових наук України (2008 – 2009 роки): [упоряд.: М.Я. Сегай]; за ред. В. Я. Тація. – К.: "АДЕФ –Україна", 2009. – С. 8 –31. 8. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21. 11. 2002 р., № 228 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 3. – Ст. 12. 9. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11. 06.1998 р., № 615/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 24. – Ст. 3. 10. Вишняков О.К. Правове забезпечення зовнішньоекономічної інтеграції України: [монографія] / О.К. Вишняков. – Одеса, Юридична література, 2007. – 286 с. 11. Фадеев А.В. Адаптация законодательства Украины к законодательству ЕС: некоторые аспекты необходимости применения системного подхода / А.В. Фадеев // Хозяйственное законодательство Украины: практика применения и перспективы развития в контексте европейского выбора: [зб. науч. трудов / отв. ред. Мамутов В.К.]. – Донецк: ООО "Юго-Восток, Лтд", 2005. – С.156-159. 12. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: теорія і практика: [монографія] / Олександр Миколайович Бірюков. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 318 с.

Надійшла до редколегії 30.01.12

УДК 347.734 (477)

Н. Златіна, канд. юрид. наук

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

В статті розглядається організація здійснення банківського нагляду в Україні, що безпосередньо покладена на центральний банк країни – Національний банк України. Крім того, аналізується безвиїзний нагляд і виїзне інспектування банків та процес планування останнього, а також досліджується нормативна база, що регулює різні питання в сфері банківської діяльності і банківського нагляду.

Ключові слова: Національний банк України, нагляд, безвиїзний нагляд, виїзне інспектування банків, постанова Правління Національного банку України.

В статье рассматривается организация осуществления банковского надзора в Украине, что непосредственно возложена на центральный банк страны – Национальный банк Украины. Кроме того, анализируется безвыездной надзор и выездное инспектирование банков и процесс планирования последнего, а также исследуется нормативная база, которая регулирует различные вопросы в сфере банковской деятельности и банковского надзора.

Ключевые слова: Национальный банк Украины, надзор, безвыездной надзор, выездное инспектирование банков, постановление Правления Национального банка Украины.

The article deals with organization of the process of bank supervision in Ukraine that is directly imposed on the central bank of the country – the National bank of Ukraine. The article also analyses permanent supervision and field inspection of banks as well as the process of its planning and investigates normative basis that regulates various issues in the sphere of bank activity and bank supervision.

Key words: National bank of Ukraine, supervision, permanent supervision, field inspection of banks, resolution of the Board of the National bank of Ukraine.

Стан та перспективи розвитку банківської системи мають велике значення для національної економіки. У зв'язку з цим банківська сфера є об'єктом пильного нагляду з боку відповідних органів державної влади і, зокрема, центрального банку.

Банківський нагляд традиційно спрямований на підтримку надійності та ефективної діяльності окремих складових фінансово-кредитної системи країни, насамперед банків, з метою забезпечення стабільного функціонування всієї банківської системи [1, с.153]. Під банківським наглядом розуміють насамперед моніторинг процесів, що мають місце у банківській сфері на різних стадіях функціонування банків, а саме: створення нових банків та їх установ; реорганізації та ліквідації [2, с.11]. Саме питання, що стосуються банківського нагляду досліджувались у працях таких вітчизняних вчених, як Л.К.Воронова, Д.О.Гетманцев, І.Б.Заверуха, А.Т. Кова-

льчук, О.А.Костюченко, В.Л.Кротюк, М.П.Кучерявенко, Т.А.Латковська, О.П.Орлюк, В.В.Пасічник, А.О.Селіванов та інших.

Банківський нагляд в Україні здійснюється центральним банком країни – Національним банком України. Так, відповідно до чинного законодавства Національний банк України здійснює постійний нагляд за дотриманням банками, їх підрозділами, афілійованими та спорідненими особами банків на території України та за кордоном, банківськими об'єднаннями, представництвами та філіями іноземних банків в Україні, а також іншими юридичними та фізичними особами банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України та економічних нормативів [3].

Система банківського нагляду визначається Положенням про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження

© Златіна Н., 2012

щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків, яке затверджене постановою Правління Національного банку України від 17 листопада 1997 р. № 380 [4]. Відповідно до цієї постанови, система банківського нагляду Національного банку України скоординована за вертикаллю і функціонує як єдиний механізм у складі центрального апарату та територіальних управлінь. Варто відзначити, що центральний апарат здійснює нагляд за банками I та II групи, а територіальні управління – за банками III та IV групи відповідно. Поділ банків на групи здійснюється Національним банком України залежно від розміру активів та регулятивного капіталу.

Нагляд за банками Національний банк України та його установи здійснюють двома методами: безвізний (дистанційний) нагляд та виїзне інспектування банків.

Безвізний нагляд – це дистанційний моніторинг діяльності банків і банківської системи в цілому, а також застосування Національним банком України певних заходів з метою реагування на проблеми та недоліки, які виявлені у діяльності банків. Безвізний нагляд ґрунтується на аналізі звітності (балансовий звіт, звіт про прибутки/збитки та інші супутні форми), що подається визначеним структурним підрозділом Національному банку України на регулярній основі і дає можливість постійно поновлювати інформацію про фінансовий стан банків, зокрема про їх капітальну позицію, ліквідну позицію, рентабельність, а також певною мірою про якість активів.

Безвізний нагляд використовується як система раннього застереження, що дає змогу підрозділам Національного банку України, які здійснюють нагляд, ухвалювати рішення про застосування до банків відповідних заходів щодо загострення ситуації (письмове застереження) або щодо проведення інспекційної перевірки на місці (виїзне інспектування). Слід відзначити, що безвізний нагляд може бути ефективним лише за умови, якщо він проводиться на основі достовірної звітності, отриманої від банків, та у разі дотримання ними стандартів обліку, звітності тощо [2, с.12].

Виїзне інспектування банків, здійснюється працівниками (інспекторами) структурних підрозділів банківського нагляду Національного банку України і передбачає виконання ряду процедур, які відповідають обсягу обстеження, оцінку різних сторін банківської діяльності, висновки та визначення заходів контролю за виконанням рекомендацій інспекторів Національного банку України.

Кожне виїзне інспектування банку або банківської установи передбачає щонайменше виконання процедур, необхідних для визначення комплексної рейтингової оцінки банку за системою CAMELS та системою оцінки ризиків (COP). Підхід до нагляду за діяльністю банку базується на оцінках ризиків, тобто рейтинговій системі CAMELS і полягає у визначенні загального стану банку на підставі єдиних критеріїв, що охоплюють усі сторони діяльності банку. Така єдина система рейтингової оцінки допомагає визначити ті банки, в яких фінансовий стан, операції або менеджмент мають недоліки, що можуть призвести до банкрутства банку, та вимагає особливої уваги з боку системи банківського нагляду Національного банку України [5, с.155].

Процес планування та проведення інспектування банків, філій іноземних банків та інших осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України службою банківського нагляду Національного банку України регулюються Положенням про планування та порядок проведення інспекційних перевірок, яке затверджене постановою Правління Національного банку України від 17 липня 2001 р. № 276 [6]. Відповідно до цієї постанови, комплексним інспекційним переви-

ркам підлягають банки, філії іноземного банку, які здійснюють банківську діяльність на підставі банківської ліцензії. Інші особи, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, підлягають перевіркам з окремих питань щодо їх діяльності/операцій, фінансового стану та впливу на діяльність банку.

План комплексного інспектування банку передбачає перевірку за такими розділами: Капітал; Активи; Менеджмент; Надходження; Ліквідність; Чутливість до ринкових ризиків (Валютні операції); Організація роботи банку з питань запобігання легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, та виконання банком вимог статей 63, 64 Закону України "Про банки і банківську діяльність"; Перевірка проведення довірчих, дилерських, інших операцій; Перевірка проведення позабалансових операцій; Перевірка дотримання банком вимог Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту, затверджених постановою Правління Національного банку України від 10.05.2007 р. № 168; Перевірка системи управління ризиками банку відповідно до Методологічних вказівок з інспектування банків "Система оцінки ризиків".

Національний банк України здійснює планові та позапланові перевірки. Про проведення планової перевірки Національний банк України зобов'язаний повідомляти банк або філію іноземного банку не пізніше між за 10 днів до початку цієї перевірки.

Національний банк може також прийняти рішення про проведення позапланової перевірки за наявності обґрунтованих підстав. Такими підставами є виявлення під час здійснення безвізного нагляду суттєвого погіршення фінансового стану банку/філії іноземного банку або фактів проведення банком (його підрозділами/філіями іноземного банку) ризикових операцій, що загрожують інтересам вкладників або інших кредиторів банку/філії іноземного банку, чи фактів подання Національному банку України недостовірної звітності тощо [6]. Під час підготовки плану проведення позапланової перевірки враховуються окремі питання (за якими були виявлені порушення) з вищезазначеного переліку розділів, які передбачені для проведення комплексного інспектування банківської структури.

Так, під час здійснення банківського нагляду шляхом проведення інспекційних перевірок банків головними завданнями є оцінка їх фінансового стану, встановлення характеру та масштабів проблем, виявлених у банках з подальшим обґрунтуванням виправних заходів, рекомендацій та вказівок.

Під час проведення комплексних інспекційних перевірок банків, головна увага приділяється питанням достовірності звітності, що подається до визначених структурних підрозділів банківського нагляду Національного банку України та стабільності фінансового стану банку, який перевіряється. Такий вид інспекційних перевірок базується насамперед на Законі України "Про Національний банк України" [3], Законі України "Про банки і банківську діяльність" [7], інших законах України, а також на нормативно-правових актах Національного банку України, які регулюють питання організації статистичної звітності та бухгалтерського обліку, зокрема:

➤ Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, які затверджені постановою Правління Національного банку України від 19 березня 2003 р. № 124 [8];

➤ Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, яка затверджена постановою Правління Національного банку України від 17 червня 2004 р. № 280 [9];

➤ План рахунків бухгалтерського обліку банків України, який затверджений постановою Правління Національного банку України від 17 червня 2004 р. № 280 [10];

➤ Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, яка затверджена постановою Правління Національного банку України від 15 вересня 2004 р. № 435 [11] та ін.

Під час проведення інспекційних перевірок з питань дотримання банками валютного законодавства, фахівці Національного банку України керуються такими правовими актами: Закон України "Про Національний банк України" [3], Закон України "Про банки і банківську діяльність" [7] та Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. № 15-93 "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" [12] та іншими, а також нормативно-правовими актами, що видані Національним банком України, на основі вищезазначених правових актів, до яких належать:

➤ Положення про порядок державної реєстрації Національним банком України іноземних інвестицій, що затверджене Постановою Правління Національного банку України від 23 грудня 2009 р. № 762 [13];

➤ Правила використання готівкової іноземної валюти на території України, що затверджені постановою Правління Національного банку України від 30 травня 2007 р. № 200 [14];

➤ Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України, що затверджене постановою Правління Національного банку України від 14 жовтня 2004 р. № 485 [15];

➤ Положення про порядок видачі резидентам індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України з метою придбання облігацій зовнішніх державних позик України, що затверджене постановою Правління Національного банку України від 29 січня 2003 р. № 35 [16];

➤ Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 12 грудня 2002 р. № 502 [17];

➤ Положення про валютний контроль, що затверджене постановою Правління Національного банку України від 8 лютого 2000 р. № 49 [18];

➤ Положення про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків-резидентів та нерезидентів в іноземній валюті, та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях, що затверджене постановою Правління Національного банку України від 26 березня 1998 р. № 118 [19] та ін.

Під час проведення перевірок з питань запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму, фахівці Національного банку України керуються такими правовими актами, як: Закон України "Про Національний банк України" [3], Закон України "Про банки і банківську діяльність" [7] та Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" [20] та іншими, а також нормативно-правовими актами, що видані Національним банком України, на основі вищезазначених правових актів, до яких належать:

➤ Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів, що затверджене постановою Правління Національного банку України від 28 липня 2008 р. № 216 [21];

➤ постанова Національного банку України від 21 січня 2004 р. № 22 "Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті" [22];

➤ постанова Правління Національного банку України від 17 березня 2004 р. № 108 "Про порядок накладення Національним банком України штрафів за порушення банками вимог Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" [23];

➤ постанова Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. № 492 "Про затвердження Інструкції, про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах" [24];

➤ Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, що затверджене постановою Правління Національного банку України від 14 травня 2003 р. № 189 [25] та ін.

Як видно з наведеного переліку, Національним банком України приймається великий масив нормативно-правових актів, які регулюють різні питання у сфері банківської діяльності і зокрема банківського нагляду. Водночас, оскільки Національний банк України зацікавлений у дотриманні банками вимог чинного законодавства України, а також у тому, щоб банками використовувалась правова база Національного банку України у повному обсязі під час здійснення ними банківської діяльності це дає підстави зробити висновок, про те, що доцільно було б систематизувати нормативно-правову базу Національного банку України шляхом об'єднання його правових актів в групи за конкретним визначенням питань регулювання. Їх можна сформулювати за таким критерієм: з питань організації банківської діяльності на території України, з питань організації статистичної звітності та бухгалтерського обліку, з питань валютного регулювання, з питань фінансового моніторингу та інших.

Така систематизація дозволить зробити правову базу Національного банку України більш доступною для використання усіма учасниками банківських відносин і сприятиме її легшому застосуванню усіма структурами банківського сектору України при здійсненні ними банківської діяльності.

1. Орлюк О. П. Банківська система України. Правові засади організації / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 240 с. 2. Глушко В. І. Банківський нагляд / В. І. Глушко, С. М. Лаптев, О. С. Любунь, К. Є. Раєвський : [навч. посіб]. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 264 с. 3. Про Національний банк України : Закон України [від 20 трав. 1999 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – Ст. 238. 4. Положення про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 17 листоп. 1997 р. № 380] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 5. Міщенко В. І. Банківський нагляд / В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко, О. Г. Коренева : [навч. посіб.]. – К. : Знання, 2004. – 406 с. 6. Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 17 лип. 2001 р. № 276] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 7. Про банки і банківську діяльність: Закон України [від 7 груд. 2000 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30. 8. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України : [затверджені постановою Правління Національного банку України ; від 19 берез. 2003 р. № 124] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України : [затверджена постановою Правління Національного банку України ; від 17 черв. 2004 р. № 280] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 10. План рахунків бухгалтерського обліку банків України : [затверджений постановою Правління Національного банку України ; від 17 черв. 2004 р. № 280] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 11. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України : [затверджена постановою Правління Національного банку України ; від 15 верес. 2004 р. № 435] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 12. Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" : [від 19 лют.

1993 р. № 15-93 (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 184. 13. Положення про порядок державної реєстрації Національним банком України іноземних інвестицій : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 23 груд. 2009 р.] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 14. Правила використання готівкової іноземної валюти на території України : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 30 трав. 2007 р. № 200 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 15. Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 14 жовт. 2004 р. № 485 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 16. Положення про порядок видачі резидентам індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України з метою придбання облигацій зовнішніх державних позик України : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 29 січ. 2003 р. № 35 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 17. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 12 груд. 2002 р. № 502 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 18. Положення про валютний контроль : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 8 лют. 2000 р. № 49 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 19. Положення про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків-резидентів та нерезидентів в іноземній валюті, та кореспондентських рахунків банків-

нерезидентів у гривнях : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 26 берез. 1998 р. № 118 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 20. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України [від 28 лист. 2002 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 1. – Ст. 2. 21. Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 28 лип. 2008 р. № 216] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 22. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті" : [від 21 січ. 2004 р. № 22 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 23. Постанова Правління Національного банку України "Про порядок накладення Національним банком України штрафів за порушення банками вимог Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" : [від 17 берез. 2004 р. № 108 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 24. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валюті" : [від 12 листоп. 2003 р. № 492 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> 25. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : [затверджене постановою Правління Національного банку України ; від 14 трав. 2003 р. № 189 (зі змінами)] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Надійшла до редколегії 30.01.12

УДК: 346.23:330.332

В. Поєдинок, канд. юрид. наук

СИСТЕМА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті охарактеризована система органів державного регулювання інвестиційної діяльності. Особлива увага приділена компетенції Держінвестпроекту України як головного органу із забезпечення реалізації державної політики у сфері інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, державне регулювання, сприяння інвестуванню.

В статье характеризуется система органов государственного регулирования инвестиционной деятельности. Особое внимание уделено компетенции Госинвестпроекта Украины как главного органа по обеспечению реализации государственной политики в сфере инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, государственное регулирование, поощрение инвестирования.

The system of the state authorities regulating investment activity is characterized in the article. The prime attention is paid to the State agency for investment and national projects management as the principal authority for implementation of the state policy in the investment sphere.

Key words: investment activity, state regulation, investment promotion.

Самі по собі правові засоби, закріплені у чинному законодавстві, не можуть забезпечити господарську діяльність без відповідного високоякісного організаційного механізму їх застосування у практиці, що включає наявність певної організаційної структури, повноважень відповідних органів, належної компетенції їх кадрів тощо. Для досягнення організованості правових засобів недостатньо лише нормативної регламентації, а необхідне належне їх застосування, що неможливо без організаційного аспекту, тобто ефективного функціонування державних органів, які застосовують правові засоби [1, 15].

Системі органів державного регулювання інвестиційної діяльності приділяють увагу здебільшого в навчальній літературі з інвестиційного права [2, 72-75; 3, 225-243], де пропонується переважно описова характеристика такої системи. Крім того, параметри зазначеної системи зазнали суттєвих змін у зв'язку з прийняттям Указу Президента України від 9 грудня 2010 р. №1085/2010 "Про оптимізацію системи органів центральної виконавчої влади". Відтак уявляються необхідними: виділення основних рис системи органів державного регулювання інвестиційної діяльності, виявлення тенденцій її розвитку, критичний аналіз повноважень Держінвестпроекту України як головного органу центральної виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері інвестиційної діяльності, що і становить завдання цієї статті.

Для характеристики системи органів державного регулювання інвестиційної діяльності уявляється доцільним скористатися розробленим наукою адміністративного права поділом органів державної влади за *обсягом і характером компетенції*: органи загальної компетенції, органи галузевої компетенції, органи спеціальної (функціональної) компетенції [4, 74].

Органи загальної компетенції – це органи, які в межах підвідомчої їм території здійснюють загальне керівництво й координацію діяльності органів галузевої і функціональної компетенції, підприємств, установ, організацій та інших суб'єктів. Вони несуть відповідальність за стан справ на відповідній території (на всій території України, території Автономної Республіки Крим, області, району, міста) [4, 74]. До органів загальної компетенції належать: Верховна Рада України (повноваження якої, у тому числі й у царині інвестиційної діяльності, а також питання, які визначаються виключно законами України, визначені відповідно статтями 85 та 92 Конституції України), Кабінет Міністрів України (ст. 116 Конституції України), Верховна Рада та Рада міністрів Автономної Республіки Крим (ст. 26 та 38 Конституції Автономної Республіки Крим, затвердженої Законом України від 23 грудня 1998 р.), місцеві державні адміністрації (глава 2 Закону України від 9 квітня 1999 р. "Про місцеві державні адміністрації").

Органи загальної компетенції становлять основу системи органів державного регулювання інвестиційної діяльності. Значна кількість правових питань здійснення

